

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยด้านการรักษาความสะอาดของนักเรียน
โรงเรียน โศกกลางวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ในครั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถ
สรุปผล ได้ตามขั้นตอน ดังนี้

1. วัตถุประสงค์การวิจัย
2. กรอบการวิจัย
 - 2.1 กลุ่มผู้ร่วมวิจัยและผู้ให้ข้อมูล
 - 2.2 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย
 - 2.3 วิธีการวิจัย
 - 2.4 ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย
 - 2.5 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
 - 2.6 กลยุทธ์ที่ใช้ในการวิจัย
 - 2.7 การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล
3. สรุปผลการวิจัย
4. อภิปรายผล
5. ข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพวินัยนักเรียนด้านการรักษาความสะอาด โรงเรียน โศกกลางวิทยา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1
2. เพื่อดำเนินงานเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านการรักษาความสะอาด
โรงเรียน โศกกลางวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1

กรอบการวิจัย

1. กลุ่มผู้ร่วมวิจัยและผู้ให้ข้อมูล

1.1 กลุ่มผู้ร่วมวิจัย ได้แก่ ครูโรงเรียน โศกกลางวิทยา จำนวน 5 คน

1.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 37 คน ประกอบด้วย

1.2.1 ศิษยานิเทศก์ จำนวน 1 คน

1.2.2 ครูโรงเรียน โศกกลางวิทยา จำนวน 5 คน

1.2.3 ผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียน โศกกลางวิทยา จำนวน 20 คน

1.2.4 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียน โศกกลางวิทยา

จำนวน 9 คน

1.3 กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักเรียนโรงเรียน โศกกลางวิทยา จำนวน 67 คน

2. กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้กรอบการแนวคิดประกอบการเสริมสร้างวินัยด้านการรักษาความสะอาดของนักเรียน 2 ด้าน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2544 : 15) คือ การรักษาความสะอาดตนเอง และการรักษาความสะอาดสภาพแวดล้อม

3. วิธีการวิจัย

ใช้หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research Principle) (สุวิมล ว่องวาณิช. 2544 : 13) ประกอบด้วย ขั้นตอนวางแผน (Planning) ขั้นปฏิบัติการ (Action) ขั้นการสังเกต (Observation) และขั้นการสะท้อนผล (Reflection)

4. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ระหว่างเดือนพฤษภาคม 2550 - กันยายน 2550

5. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

5.1 แบบสอบถาม

5.2 แบบสังเกต

5.3 แบบประเมิน

5.4 แบบสัมภาษณ์

5.5 แบบบันทึก

6. กลยุทธ์ที่ใช้ในการวิจัย

6.1 การสำรวจสภาพปัญหา

6.2 การจัดกิจกรรมเสริมสร้างวินัยด้านการรักษาความสะอาด

6.3 การประเมินผล

7. การจัดการและการวิเคราะห์ข้อมูล

7.1 ใช้วิธีการตรวจสอบคุณภาพของข้อมูลโดยอาศัยเทคนิคการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation Technique)

7.2 ใช้สถิติพื้นฐานประกอบการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ซึ่งประกอบด้วย

7.1.1 ค่าเฉลี่ย

7.1.2 ร้อยละ

7.1.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

จากการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยด้านการรักษาความสะอาดของนักเรียนโรงเรียน โลกกลางวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 สามารถสรุปผลตามการเสริมสร้างในแต่ละระยะ ได้ดังนี้

ระยะที่ 1 การสำรวจสภาพปัญหา โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มผู้ร่วมวิจัย และข้อมูลการประเมินสถานศึกษา พบว่า นักเรียน โรงเรียน โลกกลางวิทยามีพฤติกรรมเกี่ยวกับการรักษาความสะอาด จำแนกเป็นการรักษาความสะอาดตนเองโดยรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายพฤติกรรม พบว่า พฤติกรรมที่มีปัญหาสูงกว่าพฤติกรรมอื่น ๆ คือ การรักษาความสะอาดของอวัยวะส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย ประกอบด้วย ความสะอาดของฟัน ผม เล็บมือ เล็บเท้า และการรักษาความสะอาดของเสื้อผ้า ส่วนการรักษาความสะอาดสภาพแวดล้อม พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับน้อย และพฤติกรรมที่พบว่า มีปัญหาสูงกว่าพฤติกรรมอื่น ๆ คือ การรักษาความสะอาดภายในห้องเรียน รอบบริเวณ โรงเรียน รวมไปถึงผนังห้องเรียนหรืออาคารเรียนต่าง ๆ ด้วย

ระยะที่ 2 การจัดกิจกรรมเสริมสร้างวินัยด้านการรักษาความสะอาด ผู้วิจัยร่วมกับกลุ่มผู้ร่วมวิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลในระหว่างการดำเนินงานในแต่ละกิจกรรมเพื่อนำมาวิเคราะห์ให้เห็นถึงผลการดำเนินงาน โดยภาพรวม ซึ่งปรากฏว่า โดยภาพรวมแล้วนักเรียน โรงเรียน โลกกลางวิทยา มีวินัยด้านการรักษาความสะอาด ตามที่กำหนดไว้ในกรอบ

แนวคิด คือ ความสะอาดตนเอง และความสะอาดของสภาพแวดล้อมอยู่ในระดับที่ดีขึ้น ดังจะเห็นได้จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ประกอบด้วย การปฏิบัติกิจกรรมเกี่ยวกับการรักษาสุขภาพฟัน “ฟ. ฟันยิ้มสวย” การปฏิบัติกิจกรรมส่งเสริมการรักษาความสะอาดของร่างกาย การปฏิบัติกิจกรรมการรักษาความสะอาดสภาพแวดล้อม และการปฏิบัติกิจกรรม การแบ่งกลุ่มรักษาความสะอาด พบว่า ทุกกิจกรรมนักเรียนสามารถปฏิบัติได้อยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ยังพบว่า โดยส่วนมากนักเรียนจะให้ความร่วมมือและสนใจที่จะปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย ดังจะเห็น ได้จากการที่นักเรียนมีสุขภาพร่างกาย เช่น มีเล็บมือ เล็บเท้า ผม แขน ขา และฟัน ที่สะอาด รวมไปถึงการสวมใส่เครื่องแต่งกายที่สะอาด ถูกต้องตามระเบียบที่โรงเรียนกำหนด และในส่วนของสภาพแวดล้อมทั้งในและนอกห้องเรียน ก็ยังพบว่า สะอาดน่าอยู่ น่าเรียน มากยิ่งขึ้นกว่าเดิม

ระยะที่ 3 การประเมินผล พบว่า นักเรียน โรงเรียน โศกกลางวิทยาได้รับการเสริมสร้างให้เป็นผู้มีวินัยด้านการรักษาความสะอาดอยู่ในระดับที่ดีขึ้น ดังจะเห็น ได้จากผลการประเมินที่พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมด้านการรักษาความสะอาดภายหลังการเสริมสร้าง คิดว่าก่อนการเสริมสร้างทั้ง โดยภาพรวมและเป็นรายพฤติกรรม ซึ่งสอดคล้องกับการดำเนินการในระยะที่ผ่านมา คือ นักเรียนรู้จักรักษาความสะอาดของอวัยวะต่าง ๆ ภายในร่างกาย เช่น เล็บมือ เล็บเท้า แขน ขา ฟัน และผม ให้สะอาดอยู่เสมอ รวมไปถึงการสวมใส่เสื้อผ้าที่สะอาดและถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน และในส่วนของ การรักษาความสะอาดของสภาพแวดล้อมก็ยังพบว่า นักเรียนให้ความร่วมมือกับการปฏิบัติกิจกรรมการรักษาความสะอาดรอบบริเวณโรงเรียน ภายในห้องเรียน และอาคารเรียนต่าง ๆ ซึ่งส่งผลให้โรงเรียนมีสภาพแวดล้อมที่สะอาด น่าอยู่ น่าเรียน และเอื้อต่อการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น

อภิปรายผล

จากการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยด้านการรักษาความสะอาดของนักเรียน โรงเรียน โศกกลางวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ในครั้งนี้ มีประเด็นที่นำมาอภิปราย ดังนี้

1. การสำรวจสภาพปัญหา พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมเกี่ยวกับการรักษาความสะอาด จำแนกเป็นการรักษาความสะอาดตนเองโดยรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายพฤติกรรม พบว่า พฤติกรรมที่มีปัญหาสูงกว่าพฤติกรรมอื่น ๆ คือ การรักษา

ความสะอาดของอวัยวะส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย ประกอบด้วย ความสะอาดของฟัน ผม เล็บมือ เล็บเท้า และการรักษาความสะอาดของเสื้อผ้า ส่วนการรักษาความสะอาดสภาพแวดล้อม พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับน้อย และพฤติกรรมที่พบว่า มีปัญหาสูงกว่าพฤติกรรมอื่น ๆ คือ การรักษาความสะอาดภายในห้องเรียน รอบบริเวณ โรงเรียน รวมไปถึงผนังห้องเรียนหรืออาคารเรียนต่าง ๆ ด้วย ซึ่งผู้วิจัย เห็นว่า สภาพปัญหาที่พบอันเนื่องมาจากพฤติกรรมปฏิบัติตัวของนักเรียนดังกล่าวข้างต้น ถึงแม้จะได้รับการกำกับ ดูแล อย่างใกล้ชิด จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลาย ๆ ฝ่าย ไม่ว่าจะเป็น ผู้ปกครอง หรือครูผู้สอน หากแต่การกำกับดูแลนั้น ในบางครั้งอาจไม่ได้ดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องหรือบางครั้งกลุ่มบุคคลดังกล่าวอาจมองข้ามประเด็นที่ว่าความมีระเบียบวินัยที่ดีของนักเรียนในอันที่จะปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งที่เป็นภารกิจส่วนตัวหรือภารกิจที่ได้รับมอบหมายนั้น ต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อให้นักเรียนซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติโดยตรง ได้ซึมซับเอาแนวทางไปสู่การปฏิบัติให้เกิดเป็นปกติวิสัย ดังที่ อรรถพร อุ๋นจะท่า (2541 : 25) ได้กล่าวไว้ว่า วินัยเป็นเครื่องปลูกฝังการรู้จักควบคุมใจตัวเองไปที่ละน้อย โรงเรียนมีหน้าที่ปลูกฝัง อบรมส่งเสริมให้นักเรียนมีความรับผิดชอบ ต่อสังคมในฐานะพลเมืองดี ในสังคมประชาธิปไตย โดยจะต้องกระทำอยู่ตลอดเวลาและสม่ำเสมอ ด้วยการมอบหมายหน้าที่ให้ทำและให้ควบคุมตัวเองให้ปฏิบัติหน้าที่นั้น ให้ดีที่สุดตามกำลังและความสามารถของแต่ละคน ซึ่งมีอยู่ต่าง ๆ กัน พร้อมกันนี้ต้องฝึกและอบรมรวมทั้งชี้แจงให้นักเรียนเห็นคุณค่าของความคิดความงาม และความจำเป็นที่จะต้องควบคุมตนเองให้ปฏิบัติในทางที่ชอบ จนเป็นนิสัย มีลักษณะนิสัย ที่จะนำความเจริญมาสู่ตนเองและสังคม และจากการดำเนินการที่ยังไม่เป็นระบบและต่อเนื่องดังกล่าวนี้นี้ ได้ส่งผลให้มีสภาพปัญหาเกี่ยวกับวินัยด้านการรักษาความสะอาดของนักเรียนดังกล่าวข้างต้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ถก ไชยสะนิจ (2547 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมวินัยนักเรียน ด้านการรักษาความสะอาด โรงเรียนบ้านนากระต๊อบ อำเภอเสถภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด และพบว่าก่อนดำเนินการพัฒนานักเรียนมีปัญหาในการรักษาความสะอาดมากที่สุด เช่นทิ้งขยะไม่ถูกที่ ไม่ทำความสะอาดห้องเรียนและบริเวณโรงเรียน เป็นต้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ บุญสี ราชบุรี (2548 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาวินัยนักเรียนด้านการรักษาความสะอาด โรงเรียนบ้านแก “แกศึกษาวิทยา” อำเภอรัตนบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต 2 โดย ก่อนการพัฒนา พบว่า นักเรียนมีปัญหาด้านการรักษาความสะอาดร่างกาย การแต่งกาย การรักษาความสะอาดอาคารเรียนและบริเวณ โรงเรียน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ

วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ทุกกิจกรรม กล่าวคือ นักเรียน โรงเรียน โคกกลางวิทยา เป็นผู้มีวินัย ด้านการรักษาความสะอาด ไม่ว่าจะเป็นความสะอาดของร่างกายตนเองหรือความสะอาดของสภาพแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อเนก แท้สูงเนิน (2547 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมด้านความมีวินัย ความสะอาดและด้านความประหยัดของนักเรียน โรงเรียนตลาดไพรพิทยาคม อำเภอชุมพวง จังหวัดนครราชสีมา และพบว่า นักเรียนมีพัฒนาการด้านความมีวินัย ด้านความสะอาดที่สูงขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปฏิบัติกิจกรรมแต่ละกิจกรรมนั้น นักเรียนสามารถปฏิบัติได้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประสงค์ พวงธรรม (2548 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาวินัยนักเรียนด้านการรักษาความสะอาด โรงเรียนบ้านหนองยางหนองจาน อำเภอสตึก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 และพบว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมาย มีการพัฒนาด้านการมีวินัยเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นอย่างชัดเจน โดยมีการรักษาความสะอาดห้องเรียนและบริเวณ โรงเรียนดีขึ้น นักเรียนมีจิตสำนึกในการรักษาความสะอาด รู้จักสถานที่ที่ขยะ ให้ความร่วมมือในการทำงานร่วมกับเพื่อน ทำให้โรงเรียนสะอาดดีขึ้น ส่วนการปฏิบัติงานด้านการรักษาความสะอาด ก็พบว่า นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น บรรลุเป้าหมาย และเป็นนามธรรม ตลอดจนมีการแนะนำการปฏิบัติตนที่ไม่ถูกต้องของนักเรียนด้านการรักษาความสะอาด โดยกลุ่มนักเรียนด้วยกันเอง และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ บุญสี ราชบุรี (2548 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาวินัยนักเรียนด้านการรักษาความสะอาด โรงเรียนบ้านแก “เนกศึกษาวิทยา” อำเภอรัตนบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีนครินทร์ เขต 2 และพบว่า การจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรม สามารถกระตุ้นให้นักเรียนได้ปฏิบัติ ทำให้มีความรู้ ความเข้าใจ และมีจิตสำนึกที่ดีเกี่ยวกับการดูแลและรักษาความสะอาดร่างกาย การแต่งกาย ตลอดจนรักษาความสะอาดอาคารเรียนและบริเวณ โรงเรียนมากขึ้น

3. การประเมินผล พบว่า นักเรียนได้รับการเสริมสร้างให้เป็นผู้มีวินัย

ด้านการรักษาความสะอาดอยู่ในระดับที่ดีขึ้น ดังจะเห็นได้จากผลการประเมินที่พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมด้านการรักษาความสะอาดภายหลังการเสริมสร้างดีกว่าก่อนการเสริมสร้างทั้งโดยภาพรวมและเป็นรายพฤติกรรม ซึ่งสอดคล้องกับการดำเนินการในระยะเวลาที่ผ่านมา คือ นักเรียนรู้จักรักษาความสะอาดของอวัยวะต่าง ๆ ภายในร่างกาย เช่น เล็บมือ เล็บเท้า แขน ขา ฟัน และผมให้สะอาดอยู่เสมอรวมไปถึงการสวมใส่เสื้อผ้าที่สะอาดและถูกต้องตามระเบียบ โรงเรียน และในส่วนของ การรักษาความสะอาดของสภาพแวดล้อมก็ยังพบว่า นักเรียนให้ความร่วมมือ

กับการปฏิบัติกิจกรรมการรักษาความสะอาดบริเวณ โรงเรียน ภายในห้องเรียน และอาคารเรียนต่าง ๆ ซึ่งส่งผลให้โรงเรียนมีสภาพแวดล้อมที่สะอาด น่าอยู่ น่าเรียน และเอื้อต่อการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่าการบวนการประเมินผลนั้น เป็นการดำเนินงานเพื่อติดตามผลของการปฏิบัติงานหรือปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ว่าได้ดำเนินการให้เป็นไปตามขั้นตอนหรือสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ เพียงใด และในส่วนของ การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการ โดยประสานความร่วมมือกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลาย ๆ ฝ่าย ประกอบด้วย ครูผู้สอน ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้มีส่วนร่วมในการประเมินเพื่อจะได้ทราบข้อมูลของการดำเนินงานที่หลากหลาย ซึ่งจะนำไปสู่การปรับปรุงและประยุกต์ให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันปัญหาของการดำเนินงานในโอกาสต่อไป และผลจากการประเมินดังกล่าวนี้ ทำให้ทราบว่า นักเรียน โรงเรียน โคกกลางวิทยา ได้รับการเสริมสร้างให้เป็นผู้มีวินัยด้านการรักษาความสะอาดทั้งความสะอาดของร่างกายและความสะอาดของสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สก ไชยชนะนิจ (2547 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมวินัยนักเรียน ด้านการรักษาความสะอาด โรงเรียนบ้านนากระต๊อบ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด และพบว่า การใช้กลยุทธ์การนิเทศติดตามผล ทำให้ทราบผลของการดำเนินงานที่เป็นจุดเด่นและจุดด้อย ซึ่งควรได้รับการแก้ไข โดยใช้กิจกรรมที่หลากหลายต่อไป และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ บุญสี ราชบุรี (2548 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาวินัยนักเรียนด้าน การรักษาความสะอาด โรงเรียนบ้านแก “แกศึกษาวิทยา” อำเภอรัตนบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุรินทร์ เขต 2 และพบว่า การใช้กลยุทธ์การนิเทศติดตามผล ทำให้ทราบผลการดำเนินงานว่านักเรียนได้รับการพัฒนาโดยมีความรู้ ความเข้าใจและมีจิตสำนึกที่ดีในเรื่องการดูแลสุขภาพร่างกาย การแต่งกาย ตลอดจนรักษาความสะอาดอาคารเรียนและบริเวณ โรงเรียนมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

1.1 โรงเรียนควรดำเนินการจัดกิจกรรมการเสริมสร้างวินัยด้านการรักษาความสะอาดของนักเรียนให้เป็นระบบและต่อเนื่องเพื่อให้ปรากฏผลแห่งการดำเนินงานที่ยั่งยืน

1.2 โรงเรียนควรประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองนักเรียนแต่ละคนเพื่อให้อาใจใส่ และคอยดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด เกี่ยวกับการรักษาความสะอาดของนักเรียน